

Posudek oponenta na habilitační práci PhDr. Miloše Šlepeckého, CSc.

*Tretia vlna v kognitívne behaviorálnej terapii a jej prínos pre
poradenskú prax*

Fakulta sociálnych vied a zdravotníctva, Univerzita Konštantína
Filozofa,
Nitra 2017

Předložená habilitační práce je pozoruhodná hned z více hledisek. Téma naznačuje, že pozornost bude upřena k nejnovějšímu rozvoji terapeutického směru (KBT), který již desítky let prokazuje svoji účelnost a užitečnost. Autor navíc přidává zaměření do poradenské praxe. Tedy ne do obvyklé oblasti zdravotnické. Tím prokazuje kognitivně behaviorální terapii (KBT) velkou službu: poukazuje totiž na to, že principy KBT jsou užitečné a použitelné v péči o psychiku i v situacích běžného života, kdy se terapeut s klientem domluví na společné práci při úpravě, změně, rekonstruování postojů, způsobů myšlení, interpersonálního fungování ne proto, že by klient byl „nemocný“, ale proto, že chce přidat na kvalitě svého života a tím i života bezprostředního okolí. A další pozoruhodností je sama osoba autora. PhDr. Miloš Šlepecký, CSc. totiž patří mezi odborné špičky nejen v regionu Slovenska a Česka, ale neváhám tvrdit, že i širšího evropského okolí.

Ona „třetí vlna“ v KBT spočívá v celé řadě nových, odvozených nebo integrovaných přístupů, ze kterých autor (i z prostorových důvodů) volí několik. Předložená habilitační práce je potom jakýmsi průvodcem vybraných čtyřech takových směrů. Je to 1. dialekticko behaviorální terapie (DBT); 2. všímavost (mindfulness) jako nově využívaný fenomén v KBT; 3. terapie přijetí a jednání (Acceptance and commitment therapy, tedy ACT) a 4. na schéma zaměřená kognitivní terapie (Schema therapy). Už u prvního procházeného přístupu (DBT) si čtenář může uvědomit, jak se pro někoho tvrdé techné původní KBT propojuje s filosofickými přístupy, zde konkrétně s prvky Zenu. Podobné je to u směru zapojující všímavost

(to je kapitola druhá). Čtenář si ve svých asociacích může vybavit přístup tzv. reality therapy (W. Glasser) navazující na Paula DuBoise z konce devatenáctého století. Ten odkazoval ve své „kognitivní“ práci s pacienty na antické Stoiky a jejich filosofii. Dialektika má pomáhat překonávat event. štěpení (a zde se samozřejmě nabízí odkaz na novodobou psychoanalýzu – viz moje otázka na konci posudku) a také na práci s kognitivními schémata (jak to autor podrobně pojednává v samostatné kapitole. Také kapitola zaměřená na všímavost, ale i další kapitola (ACT) pracují evidentně s filosofickými a axiologickými (to zvláště ACT) základy. Po přečtení celé práce si může čtenář uvědomit, že jde opravdu o jakousi vnitřně propojenou jednu „vlnu“ v širokém rámci KBT.

Struktura jednotlivých kapitol (věnovaných zmíněným směrům) dodržuje jednotnou podobu. Odvíjí se od stručné historie vzniku, teoretické předpoklady a rámce využití v poradenské praxi, až po kazuistické ukázky.

Autor zvolil metodologii přehledové studie s ilustrujícími kazuistikami a příklady.

Práci uzavírá velmi bohatý seznam zdrojové literatury. Svědčí to také o autorově orientovanosti v tom co se děje v oboru doslova po celém světě.

Z některých formulací usuzuji, že autor zamýšlí předloženou práci publikovat jako monografii. S tím velmi souhlasím a věřím, že bude přínosem široké obci odborníků.

Moje otázky a dílčí komentáře:

- Můžeme předpokládat, že se nové směry objevují a vyvíjejí jako odpověď na situaci v psychoterapii, tedy jsou reakcí na „zakázku“. Jak by taková zakázka v daném případě autorem procházených nových směrů zněla?
- Při četbě poslední kapitoly, tj. na schémata zaměřená kognitivní terapie si připomínám také psychoanalytické postupy (např.

když terapeut pomáhá uvědomit si dětské, tedy rané, zážitky apod.). To mě vede k otázce, co si autor myslí o event. přiblížení právě KBT postupů (byť v podobě práce se schématy) a psychoanalýzy. Samozřejmě s vědomím, že i psychoanalýza se dělí, větví atd.

- Jak autor vnímá další vývoj v KBT? Budou se objevovat další a další integrující směry?
- A s tím je spojené otázka, do jaké míry autorem předložená práce uspokojuje požadavky a potřeby poradenské praxe a co ještě bude v tomto směru potřeba.
- Na začátku kapitoly III. je několikrát uvedené „Budha“, tedy chybně pouze s jedním „d“. Jde o přehlédnutí.
- Bylo by vhodné uvádět přesně zdroje příkladů, kazuistik apod. (např. na str. 45 a dále). A jde-li o přímou citaci, potom i příslušná citace s odkazem i na stránky, např. na str. 125, anebo následující cvičení podle Harrise, 2009 a jinde.
- Tabulky 5 (str. 170) a 8 (str. 181) jsou stejně nazvané a zdá se, že jsou i zcela totožné. Proč? Jde o omyl?

Závěrem konstatuji, že předložená habilitační práce splňuje požadavky a dokládá vysoké kvality autora. Já ji doporučuji k projednání před příslušnou vědeckou radou a přikláním se k názoru, že autorovi náleží vědeckopedagogický titul d o c e n t.

Praha, 12. května 2017

prof. PhDr. Jiří Šípek, CSc., Ph.D.